

B3. L'APORTACIÓ DE L'ÚS PÚBLIC AL DESENVOLUPAMENT SOCIOECONÒMIC LOCAL

- 1. L'ACTIVITAT ECONÒMICA I EL FOMENT DE L'OCUPACIÓ1**
- 2. INCIDÈNCIA SOCIAL I QUALITAT DE VIDA.....3**
- 3. INTERACCIONS POSITIVES I NEGATIVES DETECTADES.....5**
- 4. CONCLUSIONS: L'ÚS PÚBLIC I EL DESENVOLUPAMENT SOCIOECONÒMIC7**

1. L'ACTIVITAT ECONÒMICA I EL FOMENT DE L'OCUPACIÓ

La protecció dels espais naturals té uns efectes sobre l'economia i la població d'aquests espais. Així, l'existència d'un espai protegit proporciona un recurs bàsic a l'economia local, que és el paisatge en bon estat; però per altra banda posa límits o condicions a determinats usos econòmics o socials del territori.

Com ja s'indica a l'apartat A1.1.3, l'activitat econòmica dels municipis del Parc se centra principalment en el sector serveis. L'anàlisi detallada de l'evolució de la població ocupada al Montseny entre els anys 1981 i 2001 detecta un canvi estructural similar al de la resta de Catalunya i de la majoria d'economies modernes: primer un procés de pèrdua d'importància del sector primari en favor de l'indústria (industrialització) i després, de la indústria als serveis (la terciarització), etapa a la qual pertany el període de 20 anys estudiat (Ribas 2005).

Així, un dels aspectes a destacar és la important davallada de l'ocupació i d'activitat en el sector primari, que s'ha mostrat imparable en aquest període, que ha passat del 23% de persones ocupades de l'any 1981 al 3% l'any 2001. Aquest fet contrasta fortament amb un dels objectius principals del *Pla especial 1977-1978*: el foment de les activitats agràries, per a les quals s'establia un tractament favorable des del punt de vista normatiu. Al balanç del grau d'acompliment d'aquests objectius que es fa als esborranys de la memòria del *Pla especial* consultats (DPTOP *et al.* 2006) es constata que han estat les activitats del sector serveis i d'altres induïdes, com la construcció, les que han esdevingut el motor econòmic de la muntanya.

Un altre aspecte a destacar és l'important creixement del sector serveis, principalment vinculat a les diverses modalitats de l'activitat turística (restauració, turisme rural, càmping, hoteleria i activitats de lleure en general), com a sector substitutori del sector primari, en la posició de sector econòmic més important, en termes de producció, generació d'ingressos i creació d'ocupació. També és el que presenta majors perspectives de creixement. Cal valorar l'efecte que aquesta situació pot tenir sobre la biodiversitat i la fisiognomia del paisatge del Montseny (veure l'apartat B3.3).

Com ja s'ha dit, aquesta és l'evolució a gran part de les economies modernes, però sobretot en zones d'influència d'espais naturals amb llarga tradició d'ús públic. Així, segons Gómez-Limón & Múgica (2002), citant dades del Centre Internacional per a l'Ordenació Integrada de les Muntanyes, en zones de muntanya amb llarga tradició turística com els Alps, l'Himàlaia o els Andes, el turisme aporta fins a un 90% dels ingressos regionals. El mateix estudi destaca que el mercat de l'ecoturisme encara està més lligat als ENP fa que, segons un informe de l'Organització Mundial del Turisme, el 66% dels clients d'aquest subsector a l'estat espanyol

fa de la visita a un ENP el motiu principal per a l'elecció d'una destinació (Gómez-Limón & Múgica 2002).

L'evolució del sector de la construcció no respon tant a tendències de llarg termini, com la resta de sectors, sinó més aviat al seguiment de l'evolució del cicle econòmic general. Així, la construcció rep la demanda de tots els altres sectors de l'economia i subministra oferta també a tots, per tant, les taxes de creixement del sector de la construcció responen a les del conjunt de l'economia. Als municipis del Montseny, l'ocupació en el sector de la construcció, després d'alguns altibaixos, es troba actualment en creixement.

Tot i aquest fort procés de terciarització dels darrers anys, els municipis del Montseny encara presenten una proporció de població ocupada a la indústria important, per sobre de la de Catalunya (35% i 25%, respectivament). En el període considerat el sector industrial va assolir el seu màxim d'ocupació a la zona cap a l'any 1991, amb un 48%.

2. INCIDÈNCIA SOCIAL I QUALITAT DE VIDA

Tal com s'apunta a l'apartat A1.1.3 del conjunt de municipis del Montseny és força dinàmica, amb un creixement de prop del 75% entre els anys 1975 i 2004 (Ribas 2005). Aquest augment demogràfic és molt superior al del total de Catalunya (20%) i al del conjunt de les tres comarques que l'integren (66%). El motor d'aquest creixement demogràfic al Montseny ha estat la immigració.

Pel que fa a l'estructura d'edats de la població dels municipis del Parc, cal destacar també el seu dinamisme, dins el marc d'un envelliment general de la població arreu. Així, el Montseny té una edat mitjana poblacional (39 anys) inferior a la de Catalunya (40 anys) i a la de les comarques d'Osona i la Selva; un índex d'infància (nens menors de 15 anys) més elevat que Catalunya i que les tres comarques que el formen; un índex de joventut (de 15 a 29 anys) inferior; i uns índexs de vellesa i d'envelliment (habitants majors de 65 anys) inferiors a Catalunya i Osona. Esquemàticament podem dir que l'any 2001 el Montseny tenia (relativament) molts nens, pocs joves (i per tant no molta gent per sota de 30 anys) i bastants vells. Aquesta estructura poblacional, amb més pes relatiu als extrems de la piràmide de població (nens i vells), pot suggerir que s'estigui recuperant població i rejoventint-la, amb tota seguretat a conseqüència dels fluxos migratoris (Ribas 2005).

Paral·lelament, el Montseny presenta un bon nivell d'instrucció de la població, amb una taxa d'analfabetisme i població sense estudis (11,6%) inferior a Catalunya (13,7%), Osona (13,6%), la Selva (14,8%) i el Vallès Oriental (13,62%) i una taxa de població amb estudis secundaris (21,6%) similar a la de Catalunya (21,7%) i superior a Osona (19,2%), i La Selva (17,8%) i inferior al Vallès Oriental (22,2%).

Pel que fa a habitatges familiars, l'any 1995 al Montseny hi havia un 53,32% d'habitatges principals en relació als totals, i un 36,43% de secundaris. El creixement en nombre d'habitatges familiars en el període 1995-2005 és de 21,81%. En aquest mateix període, l'habitatge principal ha augmentat un 51,26%, mentre que el secundari ha disminuït un 28,21%. El Montseny presentava l'any 2001 una proporció de segones residències sobre habitatges principals (32%) més gran que Catalunya (22%), Osona i el Vallès Oriental, però menor que la Selva. Una part significativa de l'augment de població observat als municipis del Montseny correspon a habitants de segones residències que han passat a viure-hi com a habitatge principal (Ribas 2005).

Pel que fa a la mobilitat obligada de la població per raó treball, s'observa que el Montseny genera més mobilitat de la que atreu. Així, dels pràcticament 24.000 desplaçaments diaris que es produeixen, n'hi ha 2.835 més de generats que d'atrets. Això indica un dèficit de llocs de treball respecte els residents.

L'atur al Montseny és molt baix, situat pràcticament en una taxa estructural. L'any 2004 la taxa mitjana d'atur registrat al conjunt de municipis del Parc era del 4,1%, força inferior a la de Catalunya, amb pràcticament un 6%, valor no assolit a cap dels 18 municipis del Montseny (Ribas 2005). L'atur registrat al sector primari fou pràcticament nul i la major part dels aturats estaven inscrits al sector serveis.

Amb totes aquestes dades, es pot concloure que la dinàmica socioeconòmica del Montseny aquests darrers anys ha estat bona, en molts casos per davant de la mitjana catalana, i les perspectives de futur també són favorables (Ribas 2005).

Aquesta dinàmica positiva també és destacada a la valoració del grau d'acompliment dels objectius establerts en el *Pla especial 1977-1978* que es fa a l'esborrany consultat de la memòria del *Pla especial* (DPTOP *et al.* 2006). Així, es considera assolit l'objectiu de foment del desenvolupament i la millora de la qualitat de vida de la població del Parc i el seu entorn, constatant-se l'existència d'alguns indicadors positius, en certa mesura vinculats a la gestió portada a terme: creixement demogràfic, disponibilitat de serveis i infraestructures i generació d'ocupació en el sector serveis.

3. INTERACCIONS POSITIVES I NEGATIVES DETECTADES

L'esmentat document de referència (Ribas 2005), a partir de l'anàlisi de la població, l'economia i els sectors productius realitza una anàlisi estratègica del Montseny concretada en una matriu DAFO, de la qual podem destacar els aspectes següents:

- **Oportunitats:** vénen principalment de la demanda creixent pel tipus de béns i serveis que el Montseny ofereix: activitats en el medi natural, turisme actiu, gastronomia, productes naturals, etc. Són oportunitats també, de concretar-se, les noves perspectives en algunes polítiques clau com les referides al sector primari o al turisme.
- **Amenaces:** principalment degudes a la manca de recursos i la inconcreció de les polítiques de suport al sector primari. Per altra banda, els mercats turístics són cada vegada més competitius i això amenaça les destinacions que no es posicionin, promocionin i comercialitzin adequadament.
- **Punts forts:** l'abundància de valors patrimonials, molt coneguts, i que l'existència del Parc natural ha preservat i revaloritzat els darrers 30 anys. Una realitat socioeconòmica dinàmica amb sectors industrial i terciari potents. Bones comunicacions externes i proximitat a mercats turístics nacionals i internacionals importants.
- **Punts febles:** la dispersió geogràfica dels habitants, la difícil situació i l'estat de desànim del sector primari i un sector turístic potent, però promocionat i comercialitzat per sota de les seves possibilitats. El sector primari i el terciari no estan connectats. Hi ha dèficits de senyalització i de transport públic intern.

Per altra banda, i en termes de conservació de la biodiversitat, el domini del sector terciari sobre el primari (capítol B3.1) ha suposat la pèrdua d'espais oberts, especialment en àrees culminants, per l'absència de l'activitat econòmica tradicional que els afavoria. Així, una anàlisi comparativa a partir de fotografia aèria mostra que, en els darrers cinquanta anys, la superfície de prats s'ha reduït en un 40% i la de conreus en un 41% (DPTOP *et al.* 2006).

A partir de l'objectiu principal de fer compatible la protecció del medi natural del Montseny amb el desenvolupament socioeconòmic de la seva població, cal destacar que sense aquests valors naturals, conseqüència de l'activitat econòmica tradicional lligada al sector primari, fallaria la nova economia terciària de la zona. En el seu estudi, Ribas (2005) proposa algunes fórmules a aplicar:

- Evitar la desaparició de l'activitat del sector primari. Existeixen diverses vies:
 - Patrocini: involucrar empreses que, a canvi de certs drets d'imatge, aportin diners utilitzables per ajudar el sector primari i millorar la protecció del Parc.

- Fiscalitat ambiental (ecotaxes): es tracta de gravar certes activitats econòmiques dins el Parc (pernoctacions turístiques, obres, etc.), no amb un objectiu recaptatori sinó per corregir certs efectes externs negatius (congestió, contaminació, etc.).
- Custòdia del territori: promoure la conservació de la natura mitjançant acords o contractes de conservació entre propietaris privats i entitats de custòdia.
- Crear estructures de col·laboració entre el sector primari i el sector terciari, de manera que els pagesos i ramaders puguin oferir els seus productes al sector hotelier i restaurador i aquest producte pugui esdevenir un toc de qualitat i genuïnitat. Algunes mesures aplicables són:
 - Promoure etiquetes o certificats d'origen i/o de qualitat que ajudin a comercialitzar i donin visibilitat i prestigi als productes agropecuaris del Montseny.
 - Crear una oficina de compravenda de productes i intercanvi d'opinions, entre el sector de la restauració i l'hostaleria i el sector agropecuari.
 - Millorar les infraestructures de distribució dels productes agropecuaris, facilitant la venda directa, que augmentés el preu percebut pel productor.
 - Procurar que els cuiners de la zona actuïn d'ambaixadors dels productes del Montseny. Això actua a la vegada en reclam dels seus establiments i com a publicitat dels productes.
- Des del Parc també s'ha de promoure el sector primari com un dels seus valors a destacar i oferir-los com a reclam als visitants.
- Seria interessant crear un observatori socioeconòmic per realitzar un seguiment de les relacions entre protecció i desenvolupament a nivell local, així com de les dinàmiques i problemàtiques entre el sector primari i el turístic.

4. CONCLUSIONS: L'ÚS PÚBLIC I EL DESENVOLUPAMENT SOCIOECONÒMIC

Dels aspectes destacats al conjunt de capítols del Bloc B3, es poden extreure les següents conclusions:

- Important creixement del sector serveis vinculat al turisme (restauració, turisme rural, càmping, hoteleria i activitats de lleure en general), com a sector substitutori del sector primari i amb majors perspectives de creixement.
- Continu descens de l'activitat del sector primari, per pèrdua de rendibilitat de les explotacions.
- El municipis amb àmbit al Montseny presenten una dinàmica socioeconòmica bona, en molts casos per davant de la mitjana catalana, i les perspectives de futur també són favorables.
- Oportunitats:
 - Demanda creixent pel tipus de béns i serveis que el Montseny ofereix: activitats en el medi natural, turisme actiu, gastronomia, productes naturals, etc.
- Amenaces:
 - Manca de recursos i concreció de les polítiques de suport al sector primari.
 - Pèrdua de valor natural i paisatgístic lligat a l'activitat del sector primari.
 - Competitivitat creixent dels mercats turístics.
- Punts forts:
 - Abundància de valors patrimonials, força coneguts per la població
 - Realitat socioeconòmica dinàmica amb sectors industrial i terciari potents.
 - Bones comunicacions externes i proximitat a mercats turístics nacionals i internacionals importants.
- Punts febles:
 - Díficil situació del sector primari i un sector turístic potent però promocionat i comercialitzat per sota de les seves possibilitats.
 - Desconnexió entre el sector primari i el terciari.

